Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
GIOVANNI PITRUZZELLA
föredraget den 27 april 2023 [1]

Mål C-655/21

Brottmålet
mot
G. ST. T.,
ytterligare deltagare i rättegången:
Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar

(begäran om förhandsavgörande från Rayonen sad – Nesebar (Distriktsdomstolen i Nesebar, Bulgarien))

”Begäran om förhandsavgörande – Säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter – Trips-avtalet – Straffrättsliga påföljder vid varumärkesintrång – Huruvida stadgan är tillämplig – Principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff”

1. I det mål som förevarande förslag till avgörande avser har Rayonen sad-Nesebar (Distriktsdomstolen i Nesebar, Bulgarien) ställt fyra tolkningsfrågor till EU-domstolen. De första två frågorna avser tolkningen av direktiv 2004/48 [2] och de sista två frågorna avser tolkningen av artikel 49 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Dessa frågor har uppkommit i ett brottmål mot G. ST. T., som står åtalad för flera varumärkesintrång.

I. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

2. När det gäller primärrätten betonas i begäran om förhandsavgörande artikel 49 i stadgan, vad beträffar de två delar som avser laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff i artikel 49.1 respektive 49.3 i stadgan. När det gäller direktiv 2004/48, har den hänskjutande domstolen hänvisat till skälen 26 och 28 samt artikel 13 i direktivet, i fråga om skadestånd vid intrång i immateriella rättigheter. Av utrymmesskäl kommer jag här att begränsa mig till att hänvisa till texterna till dessa bestämmelser, och förbehålla mig rätten att om nödvändigt erinra om innehållet i dessa längre fram i förevarande förslag till avgörande.

[1] Originalspråk: italienska.

[2] Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 157, 2004, s. 45, och rättelse i EUT L 195, 2004, s. 16).

B. Bulgarisk rätt

3. I begäran om förhandsavgörande omnämns artiklarna 13, 119 och 127 i Zakon za markite i geografskite oznacheniya (lagen om varumärken och geografiska beteckningar) (nedan kallad ZMGO) och artiklarna 13, 76b och 81 i Zakon za markite i geografskite oznacheniya (lagen om varumärken och geografiska beteckningar, upphävd, gällande den 22 juni 2016) (nedan kallad ZMGO 2016). Särskilt i artikel 127.1 ZMGO och artikel 81.1 ZMGO 2016 föreskrivs att en administrativ sanktion ska åläggas en person som utan innehavarens tillstånd i näringsverksamhet använder varor eller tjänster som är märkta med ett kännetecken som är identiskt med eller liknar ett registrerat varumärke.

4. Den hänskjutande domstolen har även hänvisat till artiklarna 55, 66 och 172b i Nakazatelen kodeks (strafflagen) (nedan kallad NK) samt till artiklarna 84–88 och 247c i Nakazatelno-protsesualen kodeks (straffprocesslagen) (nedan kallad NPK). Särskilt artikel 172b NK är av betydelse för detta mål, vars text – som det bör hänvisas till redan nu – har följande lydelse:

”1) Den som i näringsverksamhet utan tillstånd från rättighetshavaren med ensamrätt använder ett varumärke, formgivning, växtsort eller en djurras som är föremål för ensamrätt, eller som utan rättslig grund använder en geografisk beteckning eller en imitation av denna, bestraffas med fängelse i upp till fem år och med böter på upp till 5 000 BGN.

2) Om gärningen i punkt 1 inträffar upprepade gånger eller orsakar betydande skadeverkningar bestraffas den med fängelse i fem till åtta år och med böter på 5 000 till 8 000 BGN.

3) Föremålet för brottet ska förverkas och förstöras oavsett vem som äger föremålet.”

II. Målet vid den nationella domstolen och förfarandet vid EU-domstolen

5. Den tilltalade, G. ST. T., driver en enskild näringsverksamhet och står åtalad för att under år 2016 ha begått flera intrång i registrerade varumärken genom att, utan tillstånd av rättighetshavaren, erbjuda klädesplagg till försäljning på vilka det fanns kännetecken som liknade dessa varumärken, till ett sammanlagt värde på 1 404 590 BGN för originalvaror och 80 201 BGN för förfalskade varor. De aktuella varorna, vilka säkrades i affärslokalen, förverkades och förstördes därefter.

6. Den hänskjutande domstolen har framhållit, för det första, att de brott som föreskrivs i artikel 172b punkterna 1 och 2 NK infördes i Republiken Bulgarien inom ramen för det handlingsutrymme som ges i skäl 28 i direktiv 2004/48. Vid sidan av dessa brott finns den administrativa överträdelse som för närvarande föreskrivs i artikel 81.1 ZMGO 2016. Den hänskjutande domstolen har i huvudsak påpekat att rekvisiten för brott enligt artikel 172b punkt 2 NK kräver att omfattningen av den skada som rättighetshavaren har orsakats ska fastställas. För det syftet används i nationell rättspraxis en presumtion som inte föreskrivs i direktiv 2004/48 och som innebär att den skada som uppstått genom brottet antas motsvara värdet av detaljhandelspriset för lagligt tillverkade varor som är identiska med eller som liknar de förfalskade varorna. Vidare omfattar sådan skada inte utebliven vinst eller ideell skada. Mot denna bakgrund vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den bulgariska lagstiftningen är förenlig med direktiv 2004/48.

7. Efter att ha påpekat att brottet i artikel 172b NK och den administrativa överträdelse som föreskrivs i ZMGO omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, eftersom de utgör sanktionsbestämmelser som är tillämpliga på rättsförhållanden som regleras av unionsrätten, vill den hänskjutande domstolen, för det andra, få klarhet i huruvida den bulgariska lagstiftningen, vilken innebär att ett och samma agerande kan anses utgöra en administrativ överträdelse och ett brott, utan att det föreskrivs något tydligt och exakt särskiljningskriterium, är förenlig med artikel 49.1 i stadgan.

8. Slutligen vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida det fängelsestraff som föreskrivs i artikel 172b punkt 2 NK, med en särskilt hög nedre straffskala och med ett högsta straff som inte kan klassas som lågt, är förenligt med proportionalitetsprincipen i artikel 49.3 i stadgan, även mot bakgrund av att de praktiska möjligheterna till att sänka straffet är ytterst begränsade.

9. Mot denna bakgrund beslutade Rayonen sad – Nesebar (Distriktsdomstolen i Nesebar) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”Är nationell lagstiftning och praxis, enligt vilka de skador som rättighetshavaren orsakats utgör ett brottsrekvisit i artikel 172b punkterna 1 och 2 NK, förenliga med bestämmelserna i direktiv 2004/48/EG avseende skador som orsakats genom olagligt utövande av immateriella rättigheter?

Om den första frågan besvaras jakande: Är presumtionen för fastställande av skada som i Bulgarien införts genom praxis – motsvarande värdet av varorna som har erbjudits till försäljning, uträknat med utgångspunkt i detaljhandelspriserna för varorna som är lagligt tillverkade – förenlig med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004?

Är straffrättsliga bestämmelser som saknar en avgränsning mellan en administrativ överträdelse (artikel 127 punkt 1 i den då gällande ZMGO och artikel 81 punkt 1 ZMGO som gällde år 2016), brott enligt artikel 172b punkt 1 NK och, om den första frågan besvaras nekande, brott enligt artikel 172b punkt 2 NK, förenliga med legalitetsprincipen som föreskrivs i artikel 49 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna?

Är de påföljder som föreskrivs i artikel 172b punkt 2 NK (fängelse i fem till åtta år samt böter på 5 000 till 8 000 BGN) förenliga med principen i artikel 49.3 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (straffets stränghet bör inte vara oproportionerligt i förhållande till lagöverträdelsen)?”

10. Republiken Österrike och Europeiska kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden enligt artikel 23 i domstolens stadga. Som en åtgärd för processledning ställde domstolen vissa frågor, rörande artiklarna 49 och 51 i stadgan, till de berörda i den mening som avses i artikel 23 i stadgan, vilka skulle besvaras skriftligen. Republiken Österrike och kommissionen efterkom denna anmodan.

11. I enlighet med domstolens begäran kommer förevarande förslag till avgörande att endast avse den tredje och den fjärde tolkningsfrågan.

III. Bedömning

A. EU-domstolens behörighet: inledande synpunkter

12. EU-domstolens behörighet att besvara den tredje och den fjärde tolkningsfrågan beror på huruvida stadgan är tillämplig på målet vid den nationella domstolen. Stadgans tillämplighet beror i sin tur på huruvida den bulgariska lagstiftaren, vid fastställandet av de påföljder som föreskrivs i artikel 172b NK, tillämpade unionsrätten, vilket krävs enligt artikel 51.1 i stadgan som avgränsar stadgans tillämpningsområde. Svaret på den frågan skulle vara klart jakande om det, i likhet med den hänskjutande domstolens uppfattning, ansågs att artikel 172b NK utgör en straffrättslig bestämmelse som antagits i samband med införlivandet av direktiv 2004/48 med bulgarisk rätt. Domstolen ska uttala sig i den frågan i samband med besvarandet av de två första tolkningsfrågorna.

13. Förevarande förslag till avgörande, vilket – som påpekats ovan – inte avser dessa frågor, har däremot som målsättning att undersöka huruvida stadgan är tillämplig ur en annan synvinkel och utgår därför från premissen att EU-domstolen ska slå fast att de straffrättsliga bestämmelser vars förenlighet med direktiv 2004/48 den hänskjutande domstolen avser att bedöma faller utanför direktivets tillämpningsområde. Närmare bestämt kommer jag nedan att undersöka huruvida tillämpningen av stadgan och således EU-domstolens behörighet att besvara dessa frågor kan följa av den omständigheten att den aktuella nationella lagstiftningen genomför ett åtagande som har gjorts inom ramen för ett internationellt avtal som unionen har ingått.

1. Tillämpning av stadgan för det fall medlemsstaterna genomför unionens internationella rättsliga åtaganden

14. I artikel 51.1 i stadgan föreskrivs att bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Enligt artikel 51.2 i stadgan innebär stadgan inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen.

15. Det följer av fast rättspraxis att de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall.[3] Dessa rättigheter måste således iakttas när en nationell lagstiftning omfattas av unionsrättens tillämpningsområde.[4] Om så är fallet ska EU-domstolen, när den tagit emot en begäran om förhandsavgörande, lämna samtliga tolkningsdata som är nödvändiga för att den nationella domstolen ska kunna pröva huruvida nämnda lagstiftning är förenlig med de grundläggande rättigheter som EU-domstolen ska säkerställa iakttagandet av.[5]

16. Såsom generaladvokaten Saugmandsgaard Øe framhöll i sitt förslag till avgörande i målet kommissionen/Ungern (Nyttjanderätter till jordbruksmark),[6] framgår det av domstolens praxis att de situationer där medlemsstaterna är bundna av de grundläggande rättigheter som erkänns inom unionens rättsordning kan indelas i – minst – två kategorier.

[3] Se dom av den 5 maj 2022, BPC Lux 2 m.fl. (C-83/20, EU:C:2022:346, punkt 26).

[4] Se dom av den 21 maj 2019, kommissionen/Ungern (Nyttjanderätter till jordbruksmark) (C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

[5] Se dom av den 5 maj 2022, BPC Lux 2 m.fl. (C-83/20, EU:C:2022:346, punkt 26).

[6] C-235/17, EU:C:2018:971, punkt 71 och följande punkter.

17. För det första är dessa grundläggande rättigheter bindande för medlemsstaterna när de *tillämpar* bestämmelser i unionsrätten, som finns i fördraget,[7] i förordningar,[8] i direktiv[9] och i rambeslut[10] men även i atypiska rättsakter som har sin rättsliga grund i unionslagstiftning och som utgör en del av unionens rättsordning.[11]

18. För det andra är de grundläggande rättigheter som erkänns inom unionens rättsordning tillämpliga när en medlemsstat genom en nationell lagstiftning *gör avsteg* från unionsrätten och åberopar ett berättigande som erkänns i unionsrätten i syfte att försvara nämnda lagstiftning. I det avseendet har EU-domstolen angett, på grundval av vad som redan slagits fast i domen ERT[12] före ikraftträdandet av stadgan, att det även är fråga om att ”tillämpa unionsrätten” i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan när en medlemsstat tillämpar undantag som föreskrivs i unionsrätten för att motivera ett hinder mot en grundläggande frihet som garanteras i fördraget, även om den aktuella lagstiftningen inte i sig syftar till att genomföra en bestämmelse i unionsrätten.[13]

19. En sådan dikotomi avser dock inte uttömmande alla situationer där stadgan är tillämplig. Detta framgår klart redan av domen av den 26 februari 2013, Åkerberg Fransson.[14] I den domen hörde de aktuella nationella bestämmelserna, i vilka det föreskrevs att skattetillägg skulle tas ut och att åtal skulle väckas för att beivra skattebrott med avseende på mervärdesskatt, inte exakt till någon av de två ovannämnda kategorierna. EU-domstolen slog ändå fast att dessa bestämmelser utgjorde en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan, genom att framhålla det faktum att dessa syftade till att beivra åsidosättanden av bestämmelser i unionens direktiv på mervärdesskatteområdet och således till att genomföra medlemsstaternas skyldighet enligt fördraget att på ett verksamt sätt beivra handlanden som skadar unionens ekonomiska intressen.

20. Det spektrum av situationer som hör till unionsrättens tillämpningsområde och medför att stadgan ska tillämpas är således mer omfattande och inte definierat på ett klart eller uttömmande sätt. Det innefattar i allmänhet alla situationer då unionsrätten uppställer specifika skyldigheter för medlemsstaterna eller då en bestämmelse i unionsrätten är tillämplig. Kriterierna för att i praktiken bedöma huruvida det är fråga om en situation då ”unionsrätten tillämpas” i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan är också föränderliga. Domstolen har angett att för det syftet måste det bland andra omständigheter prövas huruvida den aktuella nationella lagstiftningen ”har till syfte att tillämpa en unionsrättslig bestämmelse, vilken slags lagstiftning det rör sig om och huruvida den eftersträvar andra mål än dem som omfattas av unionsrätten, även om den kan påverka unionsrätten indirekt, samt huruvida det finns unionslagstiftning som

7 Se dom av den 5 december 2017, M.A.S. och M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936).

8 Se dom av den 24 mars 1994, Bostock (C-2/92, EU:C:1994:116).

9 Se dom av den 10 juli 2003, Booker Aquaculture och Hydro Seafood (C-20/00 och C-64/00, EU:C:2003:397).

10 Se dom av den 5 april 2016, Aranyosi och Căldăraru (C-404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

11 Se dom av den 5 maj 2022, BPC Lux 2 m.fl. (C-83/20, EU:C:2022:346).

12 Se dom av den 18 juni 1991, ERT (C-260/89, EU:C:1991:254).

13 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 maj 2019, kommissionen/Ungern (Nyttjanderätter till jordbruksmark) (C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 65 och där angiven rättspraxis). I det fallet var det fråga om en talan om fördragsbrott, där kommissionen för första gången hade yrkat att domstolen skulle fastställa ett självständigt åsidosättande av en bestämmelse i stadgan från den berörda medlemsstatens sida. Den omtvistade ungerska lagstiftningen utgjorde en restriktion för den fria rörligheten för kapital, och Ungern åberopade att denna restriktion var motiverad av tvingande skäl av allmänintresse och de skäl som anges i artikel 65 FEUF. Vid sådana förhållanden slog domstolen fast att den omtvistade lagstiftningens förenlighet med unionsrätten skulle prövas mot bakgrund av *såväl de i fördraget föreskrivna undantagen* och domstolens praxis *som de i stadgan garanterade grundläggande rättigheterna*, och den gjorde således en gemensam prövning av de olika grunder som hade åberopats av kommissionen. Jag vill påpeka att generaladvokaten Saugmandsgaard Øe i sitt förslag till avgörande i det målet (C-235/17, EU:C:2018:971), hade föreslagit att domstolen inte skulle godta kommissionens grund för talan som självständigt baserades på stadgan.

14 C-617/10, EU:C:2013:105 (nedan kallad domen Åkerberg Fransson).

är specifik för området eller som kan påverka den aktuella nationella lagstiftningen”.[15] Trots denna föränderlighet har bedömningen ett klart syfte, nämligen att säkerställa en tillämpning av de grundläggande rättigheter som fastställs i stadgan i samtliga fall då unionsrätten tillämpas. EU-domstolen slog i punkt 21 i domen Åkerberg Fransson fast att ”något fall som … omfattas av unionsrätten, utan att de grundläggande rättighet[er som garanteras i stadgan] äger tillämplighet, är … inte möjligt”.

21. I den nyligen meddelade domen av den 6 oktober 2020, kommissionen/Ungern (Högre utbildning)[16] lade EU-domstolen, som avgjorde målet i stor avdelning, till en viktig del i ovannämnda rättspraxis. Det mål som avgjordes genom nämnda dom avsåg ett fördragsbrottsförfarande där kommissionen gjorde gällande att Ungern, utöver ett åsidosättande av artikel XVII i allmänna tjänstehandelsavtalet (nedan kallat GATS)[17] och ett åsidosättande av de skyldigheter som ålåg denna medlemsstat enligt artikel 16 i direktiv 2006/123,[18] även hade gjort sig skyldig till ett fristående och självständigt åsidosättande av artiklarna 13, 14.3 och 16 i stadgan, avseende den akademiska friheten, friheten att inrätta undervisningsanstalter och näringsfriheten.[19]

22. I domen erinrade domstolen först om sin fasta praxis, enligt vilken ett internationellt avtal som unionen ingått, från och med avtalets ikraftträdande, utgör en integrerad del av unionens rättsordning.[20] Därefter uppgav domstolen att eftersom GATS ingår i avtalet om upprättande av WTO, vilket undertecknades och därefter godkändes av unionen den 22 december 1994,[21] utgör GATS en del av unionsrätten.[22] Domstolen slog därför, i punkt 213 i domen, fast att ”[n]är medlemsstaterna verkställer sina skyldigheter enligt detta avtal, … tillämpa[r] [de] unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan”.

23. Även om domstolen inte hänvisade till något prejudikat, framgår det av systematiken i domen att den logik som låg till grund för denna slutsats är den som har angetts i punkterna 17 och 20 i förevarande förslag till avgörande.[23] Enligt denna logik är det motiverat att tillämpa de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan, i ett sådant fall som anges i punkt 213 i domen kommissionen/Ungern, eftersom medlemsstaterna, när de genomför unionens internationella rättsliga förpliktelser i sin nationella rätt med stöd av sin egen lagstiftningsbehörighet, fullgör medlemsstaterna en skyldighet i förhållande till unionen och verkställer härigenom bestämmelser som utgör en integrerad del av unionsrätten, vilket gör att stadgans tillämpning garanterar att medlemsstaterna inte åsidosätter unionens grundläggande

15 Se dom av den 5 maj 2022, BPC Lux 2 m.fl. (C-83/20, EU:C:2022:346, punkt 27).

16 C-66/18, EU:C:2020:792 (nedan kallad domen kommissionen/Ungern).

17 GATS återfinns i bilaga 1 B till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (WTO), som undertecknades i Marrakech och godkändes genom rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående, på Europeiska gemenskapens vägnar – vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet – av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan (1986–1994) (EGT L 336, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 38, s. 1) (nedan kallat avtalet om upprättande av WTO).

18 Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 2006, s. 36).

19 Den nationella lagstiftning som ifrågasattes av kommissionen förpliktade utländska lärosäten belägna utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), som ett villkor för att kunna tillhandahålla undervisningstjänster i Ungern, att ingå ett internationellt avtal mellan denna medlemsstat och ursprungsstaten, samt ålade dessa lärosäten skyldigheten att erbjuda högre utbildning i sina ursprungsländer.

20 Se punkt 69 i domen kommissionen/Ungern.

21 Se beslut 94/800. WTO-avtalet trädde i kraft den 1 januari 1995.

22 Se punkterna 70 och 71 i domen kommissionen/Ungern.

23 Se punkt 19 i förevarande förslag till avgörande. Den rättspraxis som utgår från domen ERT, vilken hör till den andra av dessa kategorier (se punkt 20 i förevarande förslag till avgörande), omnämns faktiskt uttryckligen i punkt 214 i domen kommissionen/Ungern, som stöd för en särskild motivering till att i det fallet tillämpa de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan.

rättigheter när de agerar i egenskap av ”företrädare” för unionen.[24] Medlemsstaternas skyldighet att genomföra de avtal som ingås av unionen följer å andra sidan av fördraget, då det i artikel 216.2 FEUF föreskrivs att sådana avtal ska vara bindande för medlemsstaterna.

24. Den slutsats som domstolen kom fram till i punkt 213 i domen kommissionen/Ungern har således särskilt stor potential för en analog tillämpning, vilken går längre än att bara omfatta den situation där denna slutsats drogs. Jag anser nämligen inte att man av bakgrunden i det mål som avgjordes genom nämnda dom, och särskilt den omständigheten att målet avsåg åsidosättande av en skyldighet enligt ett avtal som ingåtts av unionen, kan sluta sig till att domstolen ville begränsa denna slutsats till att gälla endast i de fall där den aktuella nationella bestämmelsen kan medföra att unionen ådrar sig internationellt ansvar. Jag anser att såväl formuleringen i nämnda punkt, de förutsättningar som låg till grund för att stadgan tillämpades i det fallet – det vill säga att GATS har införlivats med unionsrätten – som den ovannämnda logik som låg till grund för denna tillämpning, talar mot en sådan restriktiv tolkning.

25. I det avseendet vill jag påpeka att ett liknande resonemang som det domstolen förde i domen kommissionen/Ungern, för att den här gången motivera en tillämpning av unionsrättens allmänna principer, finns i domen av den 24 februari 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli och Ministero dell’Economia e delle Finanze.[25] I det mål som avgjordes genom den domen, ville den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida en nationell lagstiftning som, vid försäljning av tobaksvaror till underåriga, föreskrev dubbla sanktioner i form av en administrativ sanktionsavgift och en administrativ accessorisk sanktion som bestod i att tillfälligt dra in licensen för att sälja tobak, var proportionerlig. Domstolen konstaterade först att de bestämmelser i unionsrätten som den hänskjutande domstolen ville att den skulle tolka inte var tillämpliga på den situation som talan i det nationella målet avsåg.[26] Därefter slog domstolen, genom hänvisning till punkt 69 i domen kommissionen/Ungern och rättspraxis enligt vilken ett internationellt avtal som unionen ingått, från och med avtalets ikraftträdande, utgör en integrerad del av unionens rättsordning, fast att en sådan nationell bestämmelse som den som var i fråga i målet vid den nationella domstolen skulle prövas mot bakgrund av de krav som uppställs i artikel 16 i Världshälsoorganisationens (WHO) ramkonvention om tobakskontroll, undertecknad i Genève den 21 maj 2003 (nedan kallad ramkonventionen),[27] särskilt i artikel 16.1 i ramkonventionen, enligt vilken varje part i ramavtalet ska besluta om och genomföra ”effektiva lagstiftnings-, exekutiva, administrativa eller andra åtgärder på lämplig myndighetsnivå för att förbjuda försäljning av tobaksvaror till personer som inte har uppnått den ålder som följer av inhemsk rätt eller bestämts i nationell lagstiftning, eller 18 år”. Domstolen angav slutligen att ”ramkonventionen, i och med att den utgör en integrerad del av unionsrätten, [ska] genomföras med iakttagande av proportionalitetsprincipen såsom en allmän princip i unionsrätten”.[28] Med andra ord erkände domstolen att medlemsstaternas fullgörande av åtaganden som gjorts på grundval av nämnda ramkonvention utgjorde ett fall av ”tillämpning av unionsrätten”, vilket gör att de allmänna principerna i unionsrätten ska tillämpas.

[24] Se, för ett liknande resonemang, förslag till avgörande av generaladvokaten Kokott i målet kommissionen/Ungern (Högre utbildning) (C-66/18, EU:C:2020:172, punkt 128).

[25] C-452/20, EU:C:2022:111 (nedan kallad domen Agenzia delle dogane e dei monopoli och Ministero dell’Economia e delle Finanze).

[26] Det rörde sig om artikel 5 FEU och artikel 23.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG (EUT L 127, 2014, s. 1, och rättelse i EUT L 150, 2015, s. 24). Vad beträffar nämnda direktiv fann domstolen att direktivet inte hade inneburit en harmonisering av dessa aspekter av försäljningen av tobaksvaror som avser försäljning av sådana varor till underåriga (se punkterna 24–27).

[27] Se dom Agenzia delle dogane e dei monopoli och Ministero dell’Economia e delle Finanze, punkterna 19–32. Ramkonventionen godkändes på unionens vägnar genom rådets beslut 2004/513/EG av den 2 juni 2004 om ingående av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll (EUT L 213, 2004, s. 8).

[28] Se punkt 33 i domen Agenzia delle dogane e dei monopoli och Ministero delllEconomia e delle Finanze.

26. Det är mot bakgrund av de ovan angivna principerna som det ska bedömas huruvida stadgan är tillämplig på den situation som är i fråga i det nationella målet.

2. Tillämpning av stadgan på den situation som är i fråga i det nationella målet

27. Den hänskjutande domstolen har bett EU-domstolen att tolka artikel 49 i stadgan i syfte att bedöma huruvida de bestämmelser i bulgarisk rätt som ålägger påföljder och sanktioner vid intrång i ett registrerat varumärke är förenliga med nämnda artikel. Den hänskjutande domstolen utgår från antagandet att situationen i det nationella målet omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, eftersom de brott som regleras i artikel 172b punkterna 1 och 2 NK och de administrativa överträdelser som föreskrivs i ZMGO och i ZMGO 2016 är tillämpliga ”på rättsförhållanden som regleras av unionsrätten”.

28. I det avseendet vill jag erinra om att avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter, vilket finns i bilaga 1 C till avtalet om upprättande av WTO (nedan kallat Trips-avtalet), bland annat syftar till att fastställa multilaterala minimiregler för att bekämpa intrång och genomföra en faktisk harmonisering av åtgärder och förfaranden som syftar till att skydda immaterialrätter.[29] I artikel 61 i Trips-avtalet föreskrivs att ”[m]edlemmarna skall säkerställa att brottmålsförfaranden och straffrättsliga påföljder tillämpas åtminstone vid uppsåtlig varumärkesförfalskning … Påföljderna skall omfatta tillräckligt höga fängelsestraff och/eller böter för att vara avskräckande och skall motsvara de påföljder som utdöms för jämförlig allvarlig brottslighet. I förekommande fall skall sanktionerna även inbegripa beslag, förverkande och förstöring av de intrångsgörande varorna …”. Även om den hänskjutande domstolen inte har hänvisat till nämnda avtal, föreskrivs däri särskilda skyldigheter i fråga om brottmålsförfaranden och straffrättsliga påföljder. I avtalet föreskrivs visserligen inte någon särskild påföljdsnivå, men det kräver likväl att det införs vissa typer av påföljder. Hänvisningen i skäl 28 i direktiv 2004/48 till straffrättsliga påföljder som ”ett sätt att säkerställa skyddet av immateriella rättigheter” ska anses utgöra en underförstådd hänvisning till sådana åtaganden som direktivet dock uttryckligen inte ska påverka.[30]

29. Domstolen har redan för länge sedan erkänt att Trips-avtalet, i likhet med GATS, utgör en integrerad del av unionens rättsordning[31] och därmed är tillämplig inom denna, även om bestämmelserna i Trips-avtalet inte har direkt effekt och inte är av sådant slag att de medför rättigheter för de enskilda som dessa kan göra gällande direkt vid domstol med stöd av unionsrätten.[32] Avtalet omfattas för övrigt av begreppet ”handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter” i artikel 207.1 FEUF och omfattas således – sedan EUF-fördraget trädde i kraft – av unionens exklusiva yttre befogenhet på den gemensamma handelspolitikens område.[33]

30. Genom en analog tillämpning av det resonemang som domstolen förde i punkt 213 i domen kommissionen/Ungern framgår det att när medlemsstaterna fullgör sina skyldigheter enligt Trips-avtalet, inklusive de skyldigheter som följer av artikel 61 i nämnda avtal, tillämpar de unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan. Eftersom de brott som avses i

[29] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2013, Daiichi Sankyo och Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punkt 58).

[30] Se artikel 2.3 b.

[31] Se dom av den 15 mars 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, punkterna 39 och 40). Se även dom av den 13 november 2018, Levola Hengelo (C-310/17, EU:C:2018:899, punkt 39).

[32] Se dom av den 15 mars 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, punkt 46).

[33] Se dom av den 18 juli 2013, Daiichi Sankyo och Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punkterna 45–60).

artikel 172b punkterna 1 och 2 NK utgör ett genomförande av de åtaganden som följer av artikel 61 i Trips-avtalet, är stadgan således tillämplig på den situation som är i fråga i det nationella målet.

31. I motsats till vad den österrikiska regeringen har hävdat motsägs denna slutsats inte av den omständigheten att fördragens upphovsmän endast beviljat unionen begränsade befogenheter vad avser brottmål,[34] och att den straffrättsliga lagstiftningen följaktligen i princip omfattas av medlemsstaternas befogenheter.[35]

32. Å ena sidan framgår det av denna rättspraxis att dessa befogenheter hursomhelst måste utövas med respekt inte bara för de grundläggande friheter som garanteras genom unionsrätten, utan också för unionsrätten som helhet, och särskilt primärrätten.[36] Även när medlemsstaterna handlar inom områden som omfattas av deras befogenheter, är de således skyldiga att iaktta de skyldigheter som åligger dem enligt unionsrätten.[37] Å andra sidan har EU-domstolen redan för länge sedan slagit fast att enbart den omständigheten att straffrätten och bestämmelserna om brottmålsförfarandet i princip inte omfattas av unionens befogenheter[38] inte kan hindra unionslagstiftaren från att, då de behöriga nationella myndigheternas tillämpning av effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder utgör en åtgärd som är absolut nödvändig för att säkerställa att unionens politik på ett område får full verkan eller för att den inre marknaden ska fungera väl, vidta åtgärder som har ett samband med medlemsstaternas straffrättsliga bestämmelser.[39] Denna befogenhet framgår numera uttryckligen av artikel 83.2 FEUF. Härav följer att unionslagstiftaren har befogenhet, på de villkor som föreskrivs i nämnda bestämmelser, att vidta de harmoniseringsåtgärder på det straffrättsliga området gällande fastställande av de minimiregler om definition av brott och påföljder som krävs för att säkerställa att de bestämmelser som unionslagstiftaren utfärdar när det gäller skydd av immateriella rättigheter får full verkan, ett skydd som för övrigt slås fast i artikel 17.2 i samma stadga. Omfattningen av den skyldighet som följer för medlemsstaterna av artikel 61 i Trips-avtalet att föreskriva straffrättsliga förfaranden och påföljder som ska tillämpas vid internationella varumärkesintrång går inte utöver den behörighet som stadgas i artikel 83.2 FEUF.

33. Som den österrikiska regeringen har framhållit rör det sig, i enlighet med artikel 4.2 j FEUF, om att unionen och medlemsstaterna har delade befogenheter, som medlemsstaterna enligt artikel 2.2 FEUF ska utöva ”i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet”. Unionen har för närvarande inte antagit några harmoniseringsbestämmelser vad gäller straffrättsliga påföljder och brottmålsförfaranden vid intrång i immateriella rättigheter.[40] Som den österrikiska regeringen också har påpekat, har domstolen angett att en nationell åtgärd inte kan anses ingå i unionsrättens tillämpningsområde, och att stadgan följaktligen blir tillämplig, endast på grund av att åtgärden

[34] Se dom av den 26 februari 2019, Rimšēvičs och ECB/Lettland (C-202/18 och C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 57).

[35] Se dom av den 17 december 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin m.fl. (Utlämning till Ukraina) (C-398/19, EU:C:2020:1032, punkt 65).

[36] Se dom av den 26 februari 2019, Rimšēvičs och ECB/Lettland (C-202/18 och C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 57).

[37] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 februari 2022, RS (Verkan av domar från en författningsdomstol) (C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 38 och där angiven rättspraxis).

[38] Se dom av den 11 november 1981, mål 203/80, Casati, REG 1981, s. 2595, punkt 27, och dom av den 16 juni 1998, mål C-226/97, Lemmens, REG 1998, s. I-3711, punkt 19.

[39] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 september 2005, kommissionen/rådet (C-176/03, EU:C:2005:542, punkt 48), även om domstolen, i dom av den 23 oktober 2007, kommissionen/rådet (C-440/05, EU:C:2007:625, punkt 70), uteslöt att Europeiska gemenskapen hade befogenhet vad däremot avser fastställande av arten och nivån på de tillämpliga straffrättsliga påföljderna.

[40] Jag vill erinra om att kommissionen den 12 juli 2005 antog ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om straffrättsliga åtgärder till skydd för immateriella rättigheter (KOM(2005) 276 slutlig), vilket ändrades den 26 april 2006 (KOM(2006)168 slutlig) (nedan kallat det ändrade förslaget till direktiv). Detta förslag, vilket ursprungligen grundades på artikel 95 EG och, efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget, på artikel 83.2 FEUF, återkallades år 2010 (EUT C 252, 2010, s. 7).

vidtas på ett område inom vilket unionen har befogenheter.[41] Slutligen följer det av fast rättspraxis som går tillbaka till domen av den 26 oktober 1982, Kupferberg, vilken likaså har åberopats av den österrikiska regeringen, att de åtgärder som krävs för att genomföra bestämmelserna i ett avtal som ingåtts av unionen ska vidtas antingen av unionsinstitutionerna eller av medlemsstaterna.[42]

34. Även om det fortfarande är fullt tillåtet för unionen att lagstifta dels om immaterialrätt med stöd av sina befogenheter på området för den inre marknaden, med iakttagande av normerna för tillgång till, omfattning och användning av immaterialrätter i Trips-avtalet,[43] dels på det straffrättsliga området enligt artikel 83.2 FEUF, i syfte att säkerställa effektiva bestämmelser om skydd av sådana rättigheter, är den globala harmonisering av skyddet av immateriella rättigheter som har skett genom nämnda avtal,[44] inbegripet vad gäller kampen mot varumärkesintrång, i princip bindande för varje WTO-medlem och utgör en del av unionens rättsordning oberoende av interna harmoniseringsakter, vilket gör att genomförandet av de åtaganden som gjorts inom ramen för nämnda avtal, även när det sker av medlemsstaterna vid utövandet av deras befogenheter, omfattas av unionsrättens tillämpningsområde.

35. Å andra sidan slog domstolen redan i domen Kupferberg fast att ”[g]enom att säkerställa att de förpliktelser iakttas som följer av ett avtal som ingåtts av gemenskapsinstitutionerna fullgör medlemsstaterna en skyldighet som föreligger inte endast i förhållande till det berörda tredjelandet utan även och framför allt gentemot gemenskapen, som har åtagit sig ansvaret för att avtalet genomförs på vederbörligt sätt”, och den framhöll de aktuella avtalsbestämmelsernas ”gemenskapsrättsliga karaktär”.[45] Punkt 213 i domen kommissionen/Ungern tycks utgöra en utveckling av denna rättspraxis som, även om den utan tvekan utgör en extensiv tolkning av begreppet ”tillämpning av unionsrätten” i artikel 51.1 i stadgan, dock inte går utöver de gränser som uppställs i nämnda bestämmelse. Jag anser således inte att räckvidden för tolkningen av nämnda begrepp som följer av nämnda punkt får begränsas, vilket den österrikiska regeringen har föreslagit, till att enbart avse de fall då det är fråga om att tillämpa avtalsbestämmelser som omfattas av unionens befogenheter som redan har utövats.[46]

36. Jag vill för övrigt erinra om att domstolen, i domen kommissionen/Ungern, beträffande argumentet att unionen saknar behörighet när det gäller högre utbildning, upprepade att eftersom de åtaganden som gjorts inom ramen för GATS omfattas av den gemensamma handelspolitiken – även om medlemsstaterna har en omfattande behörighet på utbildningsområdet – omfattas dessa åtaganden, inklusive åtaganden för att liberalisera handeln med privata utbildningstjänster, av unionens exklusiva befogenhet.[47] Jag noterar vidare att i domen Agenzia delle dogane e dei monopoli och Ministero dell’Economia e delle Finanze gav genomförandet av ramkonventionen från den berörda medlemsstatens sida på samma sätt upphov till en tillämpning av unionsrättens allmänna principer även i avsaknad av en specifik harmoniseringslagstiftning på unionsnivå, inte bara vad gäller tillämpliga sanktioner, utan även

41 Se dom av den 14 oktober 2021, INSS (Änkepension baserad på sammanboende) (C-244/20, ej publicerad, EU:C:2021:854, punkt 61).

42 Se dom av den 26 oktober 1982, Kupferberg (104/81, EU:C:1982:362, punkt 12) (nedan kallad domen Kupferberg).

43 Se dom av den 18 juli 2013, Daiichi Sankyo och Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punkt 59).

44 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 juli 2013, Daiichi Sankyo och Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punkt 58).

45 Se dom Kupferberg, punkterna 13 och 14.

46 Det ska för övrigt påpekas att om så vore fallet, skulle stadgan vara tillämplig på grund av de bestämmelser som har antagits av unionen i kraft av dess egna interna befogenheter.

47 Se domen i målet kommissionen/Ungern, punkt 74. Med detta argument invände Ungern att domstolen saknade behörighet att pröva den aktuella talan om fördragsbrott.

med avseende på de materiella bestämmelser som åsidosatts.[48] I det avseendet ska det även påpekas att till skillnad från det mål som avgjordes genom den domen, är brottmålet mot G. ST. T. och de påföljder som det är fråga om i det målet avsedda att beivra intrång i de ensamrätter som följer av det registrerade varumärket, vilkas omfattning utgör ett område som är föremål för en långtgående harmonisering och reglering på unionsnivå.[49]

37. Vad slutligen beträffar det argument som den österrikiska regeringen har hämtat från artikel 207.6 FEUF, där det föreskrivs att ”[u]tövandet av de befogenheter som tilldelas genom denna artikel inom den gemensamma handelspolitiken … ska inte medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i den utsträckning som fördragen utesluter en sådan harmonisering”, räcker det att påpeka att det faktum att artikel 166.4 FEUF, såvitt gäller utbildningsområdet, innehåller ett uttryckligt förbud mot harmonisering inte hindrade domstolen från att, i målet kommissionen/Ungern, slå fast att stadgan var tillämplig av de skäl som anges i punkt 213 i den domen. Möjligheten till tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar i syfte att säkerställa att unionens politik på ett område ska kunna genomföras effektivt föreskrivs, som sagt, uttryckligen i artikel 83.2 FEUF.[50]

38. Mot bakgrund av samtliga ovannämnda överväganden anser jag att stadgan är tillämplig på den situation som är i fråga i det nationella målet, om och i den mån som det brottsliga agerandet i det nationella målet och de påföljder som ska tillämpas omfattas av tillämpningsområdet för artikel 61 i Trips-avtalet, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

B. Den tredje tolkningsfrågan

39. Den hänskjutande domstolen har genom den tredje tolkningsfrågan bett domstolen att klargöra huruvida den straffrättsliga legalitetsprincipen i artikel 49.1 i stadgan utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en och samma handling kan leda till en administrativ överträdelse och ett brott, utan att den klart definierar gränserna mellan de båda och utan att således ge de berörda möjlighet att förutse konsekvenserna av sådana handlingar.

40. Det följer av fast rättspraxis att enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen ska straffrättsliga bestämmelser uppfylla vissa krav på tillgänglighet och förutsebarhet vad beträffar såväl brottsbeskrivningen som fastställande av straffet.[51] Denna princip är tillämplig även på kumulation av förfaranden och administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder och följaktligen ska samma krav iakttas även när det är fråga om bestämmelser som tillåter dubbla påföljder.[52] Även om det enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen krävs att överträdelser och de påföljder som de leder till tydligt definieras i lag, är detta villkor uppfyllt när den enskilde, utifrån den relevanta bestämmelsens lydelse och, vid behov, med hjälp av domstolarnas tolkning härav, kan utläsa vilka handlingar och underlåtenheter som föranleder straffrättsligt ansvar.[53] Vidare följer det av fast rättspraxis att principen att lagen ska vara klar och tydlig inte ska tolkas

[48] Såsom har framgått medgav domstolen uttryckligen i den domen att det inte hade skett någon harmonisering av de aspekter som avser försäljningen av tobaksvaror till underåriga.

[49] Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2436 av den 16 december 2015 för tillnärmning av medlemsstaternas varumärkeslagstiftning (omarbetning) (EUT L 336, 2015, s. 1) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1001 av den 14 juni 2017 om EU-varumärken (EUT L 154, 2017, s. 1).

[50] Se i detta avseende även förslag till avgörande av generaladvokat Kokott i mål kommissionen/rådet (C-137/12, EU:C:2013:441, punkterna 66 och 67).

[51] Se dom av den 11 juni 2020, JI (C-634/18, EU:C:2020:455, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

[52] Se dom av den 5 maj 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punkt 37).

[53] Se dom av den 5 maj 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punkt 38 och där angiven rättspraxis).

som ett förbud mot att bestämmelser om straffrättsligt ansvar gradvis klargörs genom domstolars tolkning från fall till fall, förutsatt att resultatet i rimlig grad kan förutses vid den tidpunkt då överträdelsen begås, bland annat mot bakgrund av den tolkning som då gjorts i rättspraxis avseende den aktuella lagbestämmelsen. [54]

41. Av beslutet om hänskjutande framgår att G. ST. T. står åtalad endast för det brott som avses i artikel 172b punkt 2 NK. Som den hänskjutande domstolen har framhållit finns förekomsten av ”betydande skada” med bland rekvisiten för detta brott och skiljer detta från den administrativa överträdelse som avses i artikel 127.1 ZMGO.

42. Det framgår dessutom av nämnda beslut att Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen, Bulgarien), i en tolkningsdom från år 2013, [55] tillämpade en algoritm för beräkningen av den skada som uppstått till följd av brott enligt artikel 172b – vars förenlighet med direktiv 2004/48 har ifrågasatts av den hänskjutande domstolen inom ramen för de två första tolkningsfrågorna – bland annat i syfte att ge praktisk vägledning om den korrekta rubriceringen av det brott som föreskrivs i artikel 172b NK och gränsdragningen mellan detta brott och de administrativa överträdelserna.

43. Det framgår av den rättspraxis som har nämnts i punkt 40 ovan, för det första, att det inte i sig strider mot den straffrättsliga legalitetsprincipen att bestämmelser om straffrättsligt ansvar gradvis klargörs genom domstolars tolkning och, för det andra, att enbart den omständigheten att den exakta gränsdragningen mellan en administrativ överträdelse och ett brott, liksom en eventuell kumulering av de påföljder och sanktioner som föreskrivs, är avhängig av en tolkning av ett allmänt begrepp som kräver en omfattande bedömning från de nationella myndigheternas sida [56] inte i sig påverkar den nationella lagstiftningens klara och precisa karaktär. Det ankommer därför på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida det, trots den ovannämnda tolkningsdomen från Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen), fortfarande råder oklarhet kring rekvisiten för en administrativ överträdelse enligt artikel 127 ZMGO och rekvisiten för ett brott enligt artikel 172b NK, som gör att omfattningen av det straffrättsliga ansvar som följer av nämnda artikel inte går att förutse.

44. Jag anser därför att den tredje tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande. Om lagstiftningen i en medlemsstat beivrar intrång i ett registrerat varumärke genom tillämpning av administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder, kräver artikel 49.1 i stadgan att gränserna för det straffrättsliga ansvaret är klart definierade. Denna princip utgör inte något hinder för att den exakta omfattningen av brottsrekvisiten för varumärkesintrång, vilka är till för att särskilja detta brott från en administrativ överträdelse, preciseras genom domstolars tolkning, förutsatt att denna tolkning gör det möjligt för de berörda att exakt utläsa vilka handlingar och underlåtenheter som föranleder straffrättsligt ansvar.

C. Den fjärde tolkningsfrågan

45. Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida de påföljder som stadgas i artikel 172b punkt 2 NK, det vill säga fängelse i fem till åtta år och böter på 5 000 till 8 000 BGN, är förenliga med proportionalitetsprincipen i artikel 49.3 i stadgan. Enligt nämnda domstol är fängelsestraffet, särskilt straffskalans nedre del, ”ovanligt strängt”, även med

[54] Se dom av den 5 maj 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punkt 41).

[55] Se dom av den 31 maj 2013 i mål nr 1/2013.

[56] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 2018, Garlsson Real Estate m.fl. (C-537/16, EU:C:2018:193, punkterna 52 och 53).

hänsyn till att brottet sker endast genom att de aktuella varorna bjuds ut till försäljning. Vidare har den hänskjutande domstolen angett att med hänsyn till det stränga straffet är en domstols möjligheter att sänka straffet eller skjuta upp verkställigheten av straffet ytterst begränsade. Slutligen har den hänskjutande domstolen framhållit att såväl en kumulation av fängelsestraff och höga böter, som den senare åtgärden att förverka de varor som intrånget avser och förstöra dessa, bidrar till att öka strängheten i den påföljd som sammantaget utdöms.

46. Jag vill först erinra om att det följer av fast rättspraxis att så länge unionens lagstiftning inte har harmoniserats i fråga om tillämpliga sanktioner, har medlemsstaterna befogenhet att välja de sanktioner som de finner lämpliga. De är dock, såsom jag redan har haft tillfälle att påpeka ovan, skyldiga att vid utövandet av denna befogenhet iaktta unionsrätten och dess allmänna principer, och följaktligen också proportionalitetsprincipen.[57] I artikel 61 i Trips-avtalet föreskrivs endast en skyldighet för WTO-medlemmarna att straffrättsligt beivra vissa intrång i immateriella rättigheter och det anges att påföljderna ska omfatta ”tillräckligt höga fängelsestraff och/eller böter för att vara avskräckande och skall motsvara de påföljder som utdöms för jämförlig allvarlig brottslighet”. Som jag redan har påpekat har det vidare inte skett någon harmonisering på unionsnivå på det aktuella området. Härav följer att medlemsstaterna i det avseendet har ett omfattande utrymme för skönsmässig bedömning, särskilt vad gäller nivån på tillämpliga sanktioner, ett utrymme för skönsmässig bedömning som särskilt ger medlemsstaterna möjlighet att bedöma överträdelsens allvar på nationell nivå och således anpassa sanktionerna.

47. Jag vill därefter erinra om att det följer av fast rättspraxis att principen att påföljder ska vara proportionerliga, vilken anges i artikel 49.3 i stadgan, kräver att sanktionernas stränghet är anpassad till hur allvarliga de överträdelser är som beivras, särskilt genom att säkerställa att sanktionerna verkligen har en avskräckande verkan, samtidigt som de inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de legitima mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen.[58] Domstolen har även preciserat att proportionalitetsprincipen ställer krav på att omständigheterna i det enskilda fallet ska beaktas vid fastställandet av påföljden.[59] Det ankommer ytterst på den nationella domstolen, som är ensam behörig att bedöma de faktiska omständigheterna och att tolka den nationella lagstiftningen, att avgöra huruvida dessa krav är uppfyllda i det mål som den har att avgöra.

48. I förevarande fall, vad beträffar först och främst brottets art och allvar, framgår det av beslutet om hänskjutande att artikel 172b NK är avsedd att beivra bland annat uppsåtlig varumärkesförfalskning, det vill säga ett beteende som kännetecknas av ett visst allvar, som enligt artikel 61 i Trips-avtalet ska beivras straffrättsligt på ett sätt som är tillräckligt avskräckande. Varumärkesintrång är en företeelse som ökar hela tiden och som sedan länge har en internationell dimension, och det utgör ett allvarligt hot mot företagen och de nationella ekonomierna, med betydande sociala konsekvenser, förutom att det medför problem för konsumentskyddet, i synnerhet när allmänhetens hälsa och säkerhet står på spel. Det rör sig dessutom om en företeelse som tycks vara allt mer knuten till organiserad brottslighet.[60]

[57] Se dom av den 11 februari 2021, K.M. (Sanktioner som påförts en fartygskapten) (C-77/20, EU:C:2021:112, punkt 36).

[58] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 oktober 2021, Landespolizeidirektion Steiermark m.fl. (Spelautomater) (C-231/20, EU:C:2021:845, punkt 45).

[59] Se dom av den 4 oktober 2018, Link Logistik N&N (C-384/17, EU:C:2018:810, punkt 45).

[60] På grundval av dessa omständigheter framhöll kommissionen i det ändrade förslaget till direktiv att kampen mot varumärkesförfalskning och pirattillverkning utgör ett mål av stor betydelse för unionen.

49. För det första, vad beträffar det fängelsestraff som föreskrivs i artikel 172b punkt 2 NK, har detta fastställts till en särskilt hög nivå, i synnerhet om man beaktar den nedre gränsen för straffet, som har fastställts till fem år,[61] och väcker således berättigade frågor om dess proportionalitet, särskilt när det tillämpas på ett sådant agerande som det som målet vid den nationella målet avser, såsom detta har beskrivits av den hänskjutande domstolen. Det ska emellertid anses att artikel 172b NK är tillämplig när det föreligger särskilda försvårande omständigheter, som tycks hänga samman med dels återfall i brott eller perdurerande brott, dels hur allvarlig den uppkomna skadan är. För ett brott av normalgraden föreskrivs det nämligen i artikel 172b punkt 1 NK ett lägre minimum i straffskalan, som fastställts till tre år. Som kommissionen korrekt har framhållit är möjligheten att anpassa sanktionen i förhållande till hur allvarlig överträdelsen är[62] en av de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av huruvida en straffrättslig lagstiftning är proportionerlig.

50. Även om det i förevarande fall som sagt framgår av beslutet om hänskjutande att det agerande som målet vid den nationella domstolen avser, bestående i att ha erbjudit klädesplagg till försäljning på vilka det fanns varumärken som liknade registrerade varumärken, ansågs av åklagaren utgöra ett brott enligt artikel 172b punkt 2 NK, med hänsyn till den allvarliga skada som följde därav, förfogar EU-domstolen inte över tillräckliga uppgifter, särskilt med avseende på den exakta räckvidden av begreppet allvarliga skadeverkningar, i den mening som avses i artikel 172b punkt 2 NK, både abstrakt och med avseende på det konkreta fallet, för att kunna ge den hänskjutande domstolen ytterligare upplysningar för bedömningen utöver de som redan har angetts. Under alla omständigheter ankommer det på den hänskjutande domstolen att, mot bakgrund av samtliga omständigheter i det enskilda fallet som kan beaktas enligt nationell rätt, göra en konkret bedömning av huruvida det tillämpliga fängelsestraffet står i proportion till det brottsliga agerandet och till konsekvenserna av detta, och om nödvändigt anpassa straffets nivå till de särskilda omständigheterna i det aktuella fallet, i den utsträckning det är möjligt med stöd av det utrymme för skönsmässig bedömning som nämnda domstol har, inbegripet den eventuella befogenheten att omkvalificera de gärningar som G. ST. T. ställs till svars för enligt artikel 172b punkt 2, vilka utgör ett brott i den mening som avses i punkt 1 i nämnda artikel.

51. Vad, för det andra, beträffar den kumulation av böter och fängelsestraff som är tillåten enligt artikel 172b punkt 2 NK, vill jag erinra om att domstolen redan har haft tillfälle att klargöra att om påföljder av straffrättslig karaktär kumuleras måste det också finnas bestämmelser som säkerställer att strängheten i de samlade påföljderna motsvarar den berörda överträdelsens allvar, och att det kravet följer inte bara av principen om att påföljder ska vara proportionerliga, som slås fast i artikel 49.3 i stadgan, utan också av artikel 52.1 i stadgan.[63] Domstolen har även klargjort att detta krav utan undantag är tillämpligt på samtliga påföljder som åläggs kumulativt och följaktligen både på kumulering av påföljder av samma slag och på kumulering av påföljder av olika slag, såsom ekonomiska påföljder och frihetsberövande påföljder.[64]

52. I förevarande fall ankommer det således på den hänskjutande domstolen, i syfte att bedöma huruvida den konkreta tillämpningen av den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet är proportionerlig, att kontrollera huruvida det finns bestämmelser som säkerställer att strängheten

[61] Som en jämförelse föreskrevs det i det ändrade förslaget till direktiv att ett högsta straff på minst fyra års fängelse skulle tillämpas för samma brott när det har begåtts inom en kriminell organisation eller när brottet medför en risk för människors hälsa och säkerhet.

[62] Se dom av den 11 februari 2021, K.M. (Sanktioner som påförts en fartygskapten) (C-77/20, EU:C:2021:112, punkt 51), och dom av den 16 juli 2015, Chmielewski (C-255/14, EU:C:2015:475, punkt 26).

[63] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 2018, Procura della Repubblica (C-524/15, EU:C:2018:197, punkt 55).

[64] Se dom av den 5 maj 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, punkt 50).

i de samlade påföljderna, däribland förverkande och förstöring av de varor som lagöverträdelsen avser, anpassas till vad som är absolut nödvändigt i förhållande till lagöverträdelsens allvar och huruvida dessa bestämmelser är tillämpliga i brottmålet mot G. ST. T.

53. På grundval av det ovan anförda anser jag därför att den fjärde tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande. Artikel 49.3 i stadgan ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning som, med hänsyn till kampen mot intrång i registrerade varumärken, föreskriver att straffrättsliga påföljder i form av både fängelsestraff och böter ska åläggas, vilkas stränghet inte framstår som proportionerlig i förhållande till överträdelsernas allvar. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att i praktiken göra en sådan proportionalitetsbedömning, särskilt mot bakgrund av den möjlighet att anpassa sådana påföljder i förhållande till hur allvarlig överträdelsen är som denna lagstiftning ger, samt samtliga omständigheter som kan beaktas enligt nationell rätt för att väga den aktuella lagöverträdelsens allvar mot den börda som konkret läggs på den berörda personen genom kumulationen av dessa påföljder.

IV. Förslag till avgörande

54. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ska besvara den tredje och den fjärde tolkningsfrågan som Rayonen sad – Nesebar (Distriktsdomstolen i Nesebar, Bulgarien) har ställt på följande sätt:

Artikel 49.1 i stadgan ska tolkas så, att om lagstiftningen i en medlemsstat beivrar intrång i ett registrerat varumärke genom tillämpning av administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder, kräver den straffrättsliga legalitetsprincipen som föreskrivs i nämnda bestämmelse att gränserna för det straffrättsliga ansvaret är klart definierade. Denna princip utgör inte något hinder för att den exakta omfattningen av brottsrekvisiten för varumärkesintrång, vilka är till för att särskilja detta brott från en administrativ överträdelse, preciseras genom domstolars tolkning, förutsatt att denna tolkning gör det möjligt för de berörda, vid den tidpunkt då brottet begås, att exakt utläsa vilka handlingar och underlåtenheter som föranleder straffrättsligt ansvar.

Artikel 49.3 i stadgan ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning som, med hänsyn till kampen mot intrång i registrerade varumärken, föreskriver att straffrättsliga påföljder både i form av fängelsestraff och böter ska åläggas, i den mån påföljdernas stränghet, både separat och kumulativt, inte framstår som proportionerlig i förhållande till överträdelsernas allvar. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att i praktiken göra en sådan proportionalitetsbedömning, särskilt mot bakgrund av den möjlighet att anpassa påföljden i förhållande till hur allvarlig överträdelsen är som denna lagstiftning ger, samt samtliga omständigheter som kan beaktas enligt nationell rätt för att väga den aktuella lagöverträdelsens allvar mot den börda som konkret läggs på den berörda personen genom kumulationen av dessa påföljder.